JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Sivistysvaliokunta 8.5.2026 / Tutkijatohtori Laura Ketonen

Arviointia tutkitaan eri näkökulmista

Arviointi mittavälineenä

- Millä tavoin saadaan luotettavaa tietoa osaamisesta?

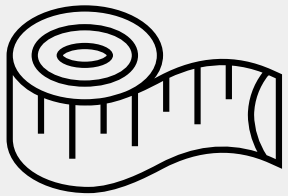

Arviointi pedagogisena välineenä

- Miten arviointi vaikuttaa oppimiseen, opetukseen, hyvinvointiin, toimijuuteen ja yhteiskuntaan?
- Esitykseni keskittyy tähän näkökulmaan.

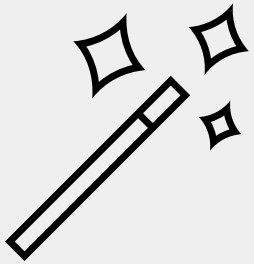

Arvioinnilla on kaksi eri tavoitetta

Summatiivinen arviointi

- Tavoitteena määrittää osaamisen taso
  - Tyypillisesti arvosana tai pistemäärä
  - Katsoo taaksepäin:
    Kuinka paljon on opittu?

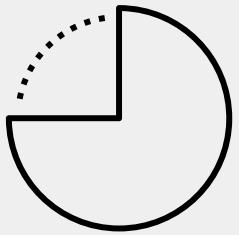

Formatiivinen arviointi

- Tavoitteena tukea ja ohjata oppimista
  - Analyyttistä, kuvailevaa
  - Katsoo eteenpäin:
    Miten opetusta ja opiskelua kannattaisi järjestää?

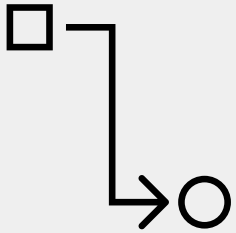

Yhteys oppimistuloksiin

Summatiivinen arviointi

- Ei edistä oppimista tehokkaasti
  - voi motivoida hyvin pärjääviä
  - vaikutus heikosti pärjääviin on negatiivinen

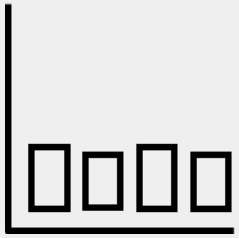

Formatiivinen arviointi

- On yksi tehokkaimpia tapoja edistää oppimista

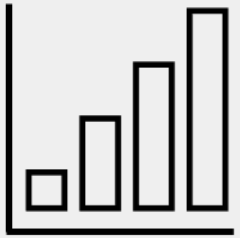

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään **ohjaamaan** ja **kannustamaan** opiskelua sekä **kehittämään** oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

formatiivinen

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään **ohjaamaan** ja **kannustamaan** opiskelua sekä **kehittämään** oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

formatiivinen

summatiivinen

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on **kuvata, miten oppilas on saavuttanut** perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden **tavoitteet**. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään **ohjaamaan** ja **kannustamaan** opiskelua sekä **kehittämään** oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

formatiivinen

summatiivinen

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on **kuvata, miten oppilas on saavuttanut** perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden **tavoitteet**. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida **yhdenvertaisesti,** monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään **ohjaamaan** ja **kannustamaan** opiskelua sekä **kehittämään** oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

formatiivinen

summatiivinen

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on **kuvata, miten oppilas on saavuttanut** perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden **tavoitteet**. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida **yhdenvertaisesti,** monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Perusopetuslaki 1998

Arviointi

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään **ohjaamaan** ja **kannustamaan** opiskelua sekä **kehittämään** oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

formatiivinen

summatiivinen

Lakiesitys 2026

Arviointi

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppilaan arvioinnin tehtävänä on **kuvata, miten oppilas on saavuttanut** perusopetuksen oppimäärään sisältyvien 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden **tavoitteet**. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida **yhdenvertaisesti,** monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Johtopäätökset

- Formatiivinen arviointi on käytännössä jäänyt lakitekstistä pois.
  - Arvioinnin tutkimuksen näkökulmasta tämä on askel väärään suuntaan.
- Monessa maassa formatiiviseen arviointiin panostetaan systemaattisesti.
- Suomella on loistavat lähtökohdat:
  + kriteeriperustainen arviointi
  + arviointi perustuu opettajien tekemään arviointiin
  – panostus formatiiviseen arviointiin vaatimatonta
- Olisi perustelua huomioida formatiivinen arviointi lakitekstissä paremmin.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

